

**ПОЛЗОТВОРНА ИНИЦИАТИВА НА ПОСОЛСТВОТО НА РЕПУБЛИКА  
БЪЛГАРИЯ ВЪВ ВИЕНА С ГРИЖА ЗА БЪЛГАРИСТИКАТА В ЧУЖБИНА**  
(Работна среща на българските училища в Австрия. Виена, 13.09.2025 г.)<sup>1</sup>

*Бойка ИЛИЕВА*

Югозападен университет „Неофит Рилски“, България  
E-mail: boyka.ilieva@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9649-6295

*Красимира ХАДЖИЕВА*

Югозападен университет „Неофит Рилски“, България  
E-mail: kr\_hadjieva@swu.bg, ORCID ID: 0000-0002-7197-5345

**A BENEFICIAL INITIATIVE OF THE EMBASSY OF THE REPUBLIC OF BULGARIA IN  
VIENNA AIMED AT SUPPORTING BULGARIAN STUDIES ABROAD**  
(A Meeting of Bulgarian schools in Austria. Vienna, 13.09.2025)

*Boyka ILIEVA, Krasimira HADZHIEVA*  
South-West University “Neofit Rilski”, Bulgaria

На 13 септември 2025 г. в Българския културен институт „Дом Витгенщайн“ във Виена се проведе новаторска и ползотворна работна среща на българските училища в Австрия с участието на представители на различни институции. Събитието се осъществи по инициатива на посолството на Република България във Виена с амбицията да се поставят на обсъждане пред широк кръг от професионалисти проблемите и предизвикателствата на българистиката в чужбина. Българският посланик в Република Австрия Н. Пр. Десислава Найденова-Господинова изтъкна важното значение на българските училища зад граница за съхранение на българската езикова и културна идентичност. На срещата бяха обсъдени актуални въпроси и предизвикателства, свързани с дейността на българските училища в Австрия, както и с утвърждаването на авторитета на българския език и на позициите на българистиката в Австрия. Бяха споделени добри практики, ценен опит и полезни ресурси за обучение.

Събитието беше открито с приветствие към участниците от госпожа посланичката, която акцентира върху значението на българските училища в чужбина като важни центрове за опазване на българския език, култура и идентичност. По повод началото на учебната година посланик Найденова-Господинова поднесе поздравителен адрес от името на министъра на външните работи на Република България Георг Георгиев. Приветствия бяха отправени и от проф. д-р Румяна Конева, директор на Българския културен институт във Виена, от г-жа Ваня Балчева, директор на Дирекция „Образование на българите зад граница и училищна мрежа“ (от името на заместник-министъра на образованието и науката г-жа Наталия Михалевска), от г-н Валерий Радолов, директор на дирекция „Български общности и информационна дейност“ (от името на г-жа Райна Манджукова, директор на Изпълнителната дирекция за българите в чужбина), от г-жа Симона Захаријева, член на Управителния съвет на Асоциацията на българските училища в чужбина.

Първият панел на работната среща – „*Чуждоезикови програми и обучение по български език и литература в чужбина*“, започна с презентацията на д-р Ирина Владикова, директор на БУ „Св. св. Кирил и Методий“ във Виена. Тя подчерта, че със своята 34-годишна история училището е едно от най-старите зад граница, и дефинира неговите основни задачи: българският език от чужд да се превърне в свой (в училището почти няма деца, които да са родени в България), да се постигне увереност и компетентност във владенето на езика, да се изгради българска идентичност. Сред главните цели на обучението са постигане на висока степен на

<sup>1</sup> Участието на авторите на настоящия отзив в работната среща се реализира с подкрепата на ННП „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ на МОН като част от екипа на Филологическия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ с координатор доц. д-р Радослав Цонев.

грамотност и създаване на българска общност, в която децата да се чувстват като у дома си. Едно от най-големите предизвикателства според нея е необходимостта от гъвкава методика, тъй като всеки клас и всяко дете са различни всяка година. Често те се нуждаят и от индивидуално, и от групово внимание, особено в преходния пети клас, който се оказва особено труден. Друг проблем е постепенното намаляване на броя на учениците с преминаването в по-горен клас, което се обяснява с голямата им натовареност в австрийската образователна система. Д-р Владикова сподели с горчивина, че въпреки че в училището се обучават деца в голям възрастов интервал (от 2-годишни до ученици в 12. клас), най-голям интерес към изучаването на българския език се установява в начален етап – до 4. клас. След това настъпва „срив“ – българското училище престава да бъде приоритет. В тази връзка един от основните проблеми, очакващи решение, е децата да продължат да се обучават в БУ и в гимназиалния етап. Важен акцент тя постави върху личността на учителя и необходимостта както да се инвестира в неговата квалификация, така и той да бъде добре запознат с учебните програми и изискванията в австрийската образователна система. Според нея е наложително е да бъде организирано професионално обучение, за да се повиши равнището на преподаване. Тя подчерта и необходимостта от разработването на специални учебни програми, от още нови учебници по български език, съдържащи текстове, конкретно съобразени с нуждите на този тип обучение и акцентирани върху богатството на лексикалния запас на учениците, от нови сборници с адаптирани текстове и подходящи (интерактивни) упражнения.

Г-жа Сълзица Громан, директор на БУ „Проф. Ив. Шишманов“ във Виена, подчерта необходимостта от създаването на тесни връзки между училищата зад граница, от обмяна на опит чрез конференции и други подобни събития, от компетентни ментори за различните учебни предмети. Тя обърна внимание на недостатъчното финансиране за развиването на пълноценна и широкомащабна дейност от страна на училищата и отправи апел за разработване на повече проекти за подпомагането им, които да стимулират и способностите на учениците. За тази цел г-жа Громан изрази необходимостта от регулярно сътрудничество на българските училища в чужбина с държавните институции.

Г-жа Дарина Тонкова, директор на БУ „Дунав“, създадено през 2005 г., което понастоящем има три филиала – в Линц, Залцбург и Велс, сподели добри практики от преподавателския си опит. Училището, което работи предимно с деца на българи (и малко от смесени бракове), успява да реализира своите разнообразни дейности с подкрепата на Министерство на образованието и науката, Асоциацията на българските училища в чужбина, българското посолство и Института по международна педагогика в Горна Австрия. Г-жа Тонкова очерта основните проблеми, по разрешаването на които екипът ѝ работи – преодоляване на изолацията, която българското училище неволно създава, търсене на различни форми на взаимодействие и сътрудничество с родителите, създаване на контакти и съвместни инициативи с местното австрийско общество. Тя предложи изпитани и работещи решения: организирани съвместни дейности между деца и родители (изработване на сурвачки и мартеници, изработване на произведения на изкуството и занаятите), клуб по готварство „Готвим с баба Петя“ (защото българското дете има нужда от своята баба), „Образователно кафе за родители“. Освен това г-жа Тонкова разказа, че местното общество е привлечено към дейността на училището чрез организирането на курсове по немски език за родителите, докато децата са на училище. Тя представи и множество реализирани проекти – „Приказки от България за деца от Австрия“, сборник есета „С България в сърцата“, филм за училището. В рамките на проекта „Неразказаните истории на българите. Преодоляване на езика на омразата“, разработен съвместно с Националната професионална гимназия по прецизна техника и оптика „М. В. Ломоносов“ в София, е изготвена книга с едноименно заглавие, разказваща за съдбите на десетима българи (от общо деветнайсет), затворени в един от най-зловещите нацистки концлагери – „Маутхаузен“, и представяща гледната точка на учениците за съвременните проявления на езика на омразата.

Във втория панел на работната среща **„Статут на българския език в австрийската образователна система“** говориха г-жа Кристина Николова, преподавател по български език и литература в гимназиалния етап на австрийската образователна система, и г-жа Симона Захаријева, заместник-директор на БУ „Св. св. Кирил и Методий“ във Виена и член на Управителния съвет на АБУЧ. Кристина Николова акцентира върху важноста българският език, изучаван понастоящем със статут на майчин език, да бъде включен като матуритетен в

австрийската образователна система и подробно описа условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да се случи това. Тя сподели, че лично се е ангажирала с тази кауза, като първата стъпка е подаденото искане за изучаване на български език като задължително избираем предмет. Водещото съображение е, че при евентуалното въвеждане на изучаването му с оценка, това, от една страна, ще стимулира учениците, а от друга – ще бъде важна крачка към утвърждаването му като матуритетен език. Г-жа Николова изрази убеждението си, че е необходимо да се активират всички механизми за въздействие – например подписка от родителите, която би помогнала да се насочи вниманието към проблема. Тя насочи вниманието и към основните трудности при обучението по български език в Австрия, като посочи, че лексиката е една от основните спънки за учениците. Друго затруднение произтича от факта, че част от преподавателите са филолози без педагогическа правоспособност.

Симона Захаријева представи карта със съпоставителни данни относно статута на изучаването на българския език по света. Тя посочи държавите, които са го включили в своите образователни системи или признават оценките по езика, получени в различни образователни институции. Анализът показва различия в статута на българския език в училищата по света, но и добри практики, които обнадеждават и служат за пример. Освен изучаването на българския език в училищата в Австрия, г-жа Захаријева засегна въпроса и за затрудненията, които изпитват учениците, които се преместват впоследствие в България. Подчертана беше важността на тяхната успешна интеграция след завръщане в родината.

Третият панел беше озаглавен **„Повишаване на привлекателността и издигане на авторитета на българистиката в Австрия“**. Доц. д-р Елка Златева от Кирило-Методиевския научен център при Българската академия на науките запозна аудиторията със структурата на центъра и с образователните ресурси и инициативи, които той предлага в помощ на преподаването на българския език в чужбина. Доц. д-р Бисера Дакова, дългогодишен лектор по български език и литература във Виенския университет, разказа за създаването и развитието на лектората в рамките на Института по славистика, за подготовката на студентите и техните впечатляващи постижения в полето на българистиката. Някои от тях са отличени за своите приноси – Леонид Моц е удостоен с награда за най-добър българист, студентката Аня Реш е удостоена с поощрителна награда, а Мелани Грубер активно превежда поезия, като преводите ѝ са публикувани в България. През есента на 2024 г. Росица Митрева де Зулли защитава в Института по сравнително литературознание докторат на българистична тема. По въпроса за перспективите на българистиката доц. Дакова констатира бум в занятията по български език за начинаещи, но подчерта, че тази обнадеждаваща тенденция не гарантира по-нататъшното изучаване на езика. Донякъде е разочароващ и фактът, че студентите, избрали българския език като първи, завършват бакалавърска степен по обща славистика, а не като българисти. Радващо и ползотворно обаче е сътрудничеството на Виенския университет с българските училища в австрийската столица – паралелно със следването си студентките Симона Обретенова и Ирина Русанова преподават български език на учениците.

Изнесените доклади и презентации провокираха оживени дискусии по всички засегнати въпроси. Бяха обсъдени идеи и предложения за продължаване на добрите практики на сътрудничество между Филологическия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ и български училища в Австрия във връзка с обучението по български език и литература в чуждоезиковата среда. В знак на постоянната ангажираност на посолството за съхранение на българската езикова и културна идентичност и за укрепването на българистиката в Австрия Н. Пр. Десислава Найденова-Господинова изрази надежда срещите да се превърнат в ежегоден форум за сътрудничество и обмен на идеи. Проведената инициатива беше вдъхновяващ пример за това, че волята, съвместната работа и обединените в една посока усилия на различните институции са от ключово значение за намирането на добри решения.